

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2021-1146

2.12.2021

Jernbanepersonalets Forsikring Gjensidig

Ansvar

Kollisjon mellom motorsykkel og syklist på 10 år – brudd på vikeplikt – skl. § 1-1.

Det oppstod sammenstøt mellom motorsykkel og syklist den 26.6.19. Skaden skjedde ved at syklisten på ti år ikke overholdt sin vikeplikt. Barnet krysset et fotgjengerfelt uten å gå av sykkelen og forvisse seg om at han hadde klar bane. Motorsyklisten opplyste at han forsøkte å bremse, men at sammenstøt ikke var til å unngå. Videre var det vanskelig sikt i krysset grunnet trær og busker. Selskapet avviste motorsyklistens krav om erstatning under henvisning til at syklisten på 10 år, ikke hadde utvist erstatningsbetingende uaktsomhet, jf. skl. § 1-1. Nemnda kom til at syklisten ikke hadde opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt.

Saksfremstilling

Saken gjelder avslag på dekning av skade over ansvarsforsikring i selskapet etter syklist ikke overholdt vikeplikten og kolliderte med fører av en motorsykkel.

Syklisten, en ti år gammel gutt, er gjennom sine foreldre dekket av en Hus- og hjemforsikring i selskapet, som blant annet omfatter privatansvar.

Sammenstøt mellom klager og syklist skjedde 26.6.19 ca. kl. 09.35 og fant sted i et kryss. Som følge av kollisjonen fikk syklisten skrubbsår på knærne, mens klager fikk vondt i hånden. Selve hendelsesforløpet er i skademeldingen beskrevet slik:

Kom kjørende langs H. vegen krysset H. vegen – F. vegen. Måtte passere bussen litt før F. vegen ikke busslomme så jeg måtte ned i hastighet. Etter busstoppet er det også fartsdump kjørte videre mot F. vegen i 30-40 km/t. Syklist kom syklende rett ut i gangfelt ifra F. vegen. Prøvde og bremse men sammenstøt var ikke til å unngå. Bremset og la ned MC som skled forbi gangfelt etter sammenstøt.

Dårlig sikt i kryss pga hekk og trær, men det er ingen unnskyldning for syklist som skal gå av å trille sykkel i gangfelt. ...

Skaden ble meldt til selskapet, som innhentet ytterligere dokumentasjon i saken.

Selskapet avslo kravet 12.10.20 under henvisning til at syklisten på 10 år ikke kunne anses å ha opptrådt uaktsomt. Det ble derfor konkludert med at forsikringen ikke kom til anvendelse, og at selskapet var uten ansvar for skaden.

Saken ble brakt inn for Finansklagenemnda 16.2.21.

Klager har i det vesentlige anført at selskapet er ansvarlig for skaden under syklistens ansvarsforsikring. Etter skl. § 1-1 og § 1-2 er skyldkravet uaktsomhet, og det er ikke tvilsomt at syklisten har opptrådt uaktsomt i saken. Selv om alder er et sentralt moment som må hensyntas i aktsomhetsvurderingen i henhold til loven, vil det imidlertid være riktig å konkludere med vanlig uaktsomhet. Verken lovforarbeidene eller Rt. 2003 s. 433 (Sykkel-dommen) utelukker at barn på ti år kan pålegges ansvar. Tvert imot fastslår Høyesterett at en aktsomhetsregel etter en konkret vurdering kan komme til anvendelse for barn over skolepliktig alder.

Syklisten overholdt ikke vikeplikten da han i stor fart kjørte fra fortauet og inn på en fotgjengerovergang i et uoversiktlig trafikkert kryss. Det er her ikke tale om et barn under skolepliktig alder, men et barn som skal opp i femte klasse på barneskolen. Siden det er svært vanlig å sykle i denne alderen, må det forventes at barnet ikke bryter elementære trafikkregler som overholdelse av vikeplikten. Hadde en voksen person syklet på denne måten, ville handlingen utvilsomt blitt ansett som grovt uaktsomt. Den handlemåten han valgte innebar en stor risiko for både ham og medtrafikanter. Syklisten burde i dette tilfellet stoppet opp i krysset før han valgte å sykle ut i fotgjengerfeltet, eventuelt gått av sykkel og trillet den over fotgjengerovergangen. I motsetning til syklisten i "sykkeldommen" hadde han altså flere handlingsalternativer. Det må derfor legges til grunn at syklisten har opptrådt uaktsomt slik at foreldrenes ansvarsforsikring kommer til anvendelse.

Selskapet har i det vesentlige anført at det ikke foreligger ansvar for syklisten. Det er en forutsetning for dekning at skaden er erstatningsmessig, dvs. at det foreligger uaktsomhet fra påstått skadevolder, og at skaden ikke er unntatt dekning i vilkårene. I dette tilfellet er skadevolder en ti år gammel gutt. Barns skyldevne er regulert i skl. § 1-1, og det fremgår av lovkommentarene til bestemmelsen at man ikke kan stille de samme krav til en tiåring som til en 17-åring. Dette medfører at de aller minste barna ikke vil kunne komme i ansvar. Loven setter ingen nedre aldersgrense, men i lovforarbeidene er det uttalt at det "bare i klart ekstraordinære tilfelle" vil bli tale om å ilegge barn under skolepliktig alder ansvar.

I praksis vil derfor barn under syv år sjelden bli erstatningspliktige for sine skadevoldende handlinger jf. bl.a. Rt. 2003 s. 433. Nemndspraksis viser også at nemnda er svært tilbakeholdne med å pålegge syklist under skolealder slikt ansvar jf. bl.a. FSN 3637 og AKN 2202. Selskapet kan ikke se at syklistens handling tilsier at det er grunnlag for å fravike den strenge praksis som er lagt til grunn i disse uttalelsene. Det beskrevne hendelsesforløp må dermed anses å ligge innenfor aktsomhetsnormen og de krav som kan stilles til et barn på ti år. Som følge av dette er det heller ikke grunnlag for dekning under ansvarsforsikringen.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om selskapet er ansvarlig under syklistens ansvarsforsikring.

Nemnda slutter seg her til sekretariatets vurdering:

Utgangspunkter

Foreldrenes Hus- og villaforsikring dekker ifølge forsikringsvilkårene pkt. 7.1 erstatningsansvar som sikrede etter gjeldende rett pådrar seg i egenskap av "privatperson" for skade på en annens person eller ting. Forsikringen gjelder også for barn til forsikringstaker, jf. pkt. 1.2 i forsikringsavtalen.

Slik saken er opplyst må vi gå ut fra at skaden i dette tilfellet skjedde ved at barnet brøt sin vikeplikt, jf. forskrift om kjørende og gående trafikk av 21.3.86 nr. 747 (trafikkreglene) § 7 pkt. 4, 2. avsnitt, 2. punktum hvor det står at:

Kjørende som vil inn på eller krysse veg fra sykkelveg, gangveg, eller fortau, har vikeplikt for trafikant på vegen.

Da det er sikredes barn som ikke overholdt vikeplikten slik at det oppstod et sammenstøt med klager, må vurderingen om at det foreligger ansvar foretas med utgangspunkt i barnets handlinger. Skyldkravet for barn er nærmere beskrevet i skl. § 1-1. Bestemmelsen lyder slik:

Barn og ungdom under 18 år plikter å erstatte skade som de volder forsettlig eller uaktsomt, for så vidt det finnes rimelig under hensyn til alder, utvikling, utvist adferd, økonomisk evne og forholdene ellers.

Det er på det rene at syklisten på 10 år ikke opptrådte forsettlig. Hva som skal til for at noe kan anses for å være uaktsomt er redegjort for i rettspraksis og juridisk teori. Kjernen i uaktsomhetskravet er om

skadevolder har handlet i strid med forsvarlig opptreden, sett i lys av situasjonen, fare for skade og skadevolders forutsetninger. Uaktsomhetsnormen for barn må videre vurderes i lys av hvordan andre barn ville handlet i tilsvarende situasjon.

Oversikt over rettstilstanden

Ved vurderingen av den konkrete aktsomhetsnormen må det ses hen til foreliggende rettspraksis. I den forbindelse viser vi til Rt. 2003 s. 433 ("Sykkel-dommen") hvor Høyesterett tok stilling til om et barn på 11 år kunne holdes erstatningsrettslig ansvarlig etter et sammenstøt mellom syklist og en fotgjenger. Saken illustrerer hvor mye som skal til før barn havner i ansvar. Høyesterett uttalte blant annet her at:

§ 1-1 må etter dette forstås slik at også barn kan bli erstatningspliktige for skade som de volder forsettlig eller uaktsomt såfram barnet må anses for å ha skyldvevne. Barn under skolepliktig alder kan imidlertid bare i klart ekstraordinære tilfelle pålegges ansvar, jf. Innstilling I side 9.

En gjennomgang av nemndspraksis viser også at nemnda er tilbakeholdne med å legge barn ansvar for skader i trafikken. Vi viser bl.a. til **FSN 3637** som gjaldt ansvar for en 10 år gammel syklist etter skl. § 1-1 hvor barnet brøt vikeplikten, og syklet rett ut i et gangfelt uten å se seg for. Nemnda fant at syklisten ikke kunne pålegges ansvar, og bemerket bl.a.:

En voksen person på sykkel ville normalt bli erstatningsansvarlig dersom han i et tilfelle som her, krysset fotgjengerfeltet uten å gå av sykkelen og uten å forvise seg om at han hadde klar bane. Det kan imidlertid ikke forventes samme oppmerksomhet av en 10 år gammel gutt når han fortsetter fra sykkelbane til fotgjengerfelt. Flertallet kan ikke se at det i en situasjon som denne er rimelig å pålegge gutten erstatningsplikt.

Videre viser vi til avgjørelse med referanse **FSN 2202** som gjaldt spørsmålet om selskapet kunne redusere erstatningen etter bal. § 7 som følge av skadelidtes medvirkning (en 15 år gammel syklist). Nemnda kom her til at avkortning ikke kunne finne sted, og uttalte bl.a.:

I utgangspunktet mener nemnda man kan forvente mer av en gutt på 15 år enn av en 10 åring i forhold til enkle trafikkregler som dette.

Disse utgangspunktene synes også fulgt opp i **FinKN 2012-143**, som gjaldt skade på bil utført av et barn på seks år. Nemnda uttalte her følgende om barnets ansvar:

Sikredes seks år gamle sønn kolliderte med klagers bil da han syklet. Det er på det rene at en seks år gammel gutt ikke kan pålegges rettslig erstatningsansvar.

Samlet sett skal det altså en del til for at barn i skolealder skal bli ilagt ansvar for sine handlinger i trafikken. Det kreves ikke sterkt klanderverdig adferd, men en uaktsomhet som overstiger en mer unnskyldelig misforståelse av situasjonen. Spesielt i trafikksituasjoner må det således legges vekt på om forholdene tilsier særlig forsiktighet fra barnets side sett hen til trafikkbildet og de konkrete forholdene på stedet.

Vår vurdering av syklistens ansvar

Sekretariatet legger til grunn at det som utgangspunkt er uaktsomt å bryte vikeplikten. Dette er i samsvar med tidligere uttalelser fra Finansklagenemnda, se eksempelvis **FinKN 2016-213, 2013-306** og ovennevnte **2021-86**.

I foreliggende sak er det en 10 år gammel syklist som har brutt vikeplikten, og skyldnormen etter skl. § 1-1 vil variere etter både alder og utvikling. Dette kommer til uttrykk i "Sykkel-dommen" hvor førstvoterende bl.a. uttalte at:

Utgangspunktet er at aktsomhetsnormen er objektivisert. Normen må imidlertid tilpasses krav og forventninger ut fra alder og utvikling. Barns naturlige begrensninger i forhold til å ferdes i trafikken går på synsevne, impulsivitet, samordning av flere informasjon, og at oppmerksomheten lett avledes. De mangler erfaring i å skille mellom vesentlige og uvesentlige forhold i trafikkbildet. Særlig er beregning og vurdering av avstand og fart spesielt vanskelig for barn.

I foreliggende sak kom syklisten på 10 år syklende rett ut i gangfelt fra F.vegen. Barnet krysset et fotgjengerfelt uten å gå av sykkelen, og uten å forvise seg om at han hadde klar bane. I tillegg har klager opplyst at det var vanskelig sikt i krysset på grunn av busker og trær. Dette taler isolert sett for at syklisten har opptrådt uaktsomt. På den annen side vet vi lite om situasjonen forut for hendelsen, herunder hva som var årsaken til at barnet ikke stoppet opp før han fortsatte ut i gangfeltet. Selv om barnet må antas å være

kjent med vikepliktreglene, har et barn i så ung alder ikke en ferdig utviklet forståelse av hvilke konsekvenser en slik handling vil kunne medføre, og handler mer på impuls. Høyesterett har også påpekt at beregning av avstand og fart er spesielt vanskelig for barn. Det kan således ikke stilles samme krav til en 10-åring som for eksempel en 15 åring hva gjelder trafikkregler og den generelle oversikten over trafikkbildet sml. **FSN 2202**.

Etter vårt syn er det derfor tvilsomt om en 10-åring kan pålegges ansvar i en slik situasjon. At et barn på 10 år ikke overholder vikeplikten fremstår etter vårt syn heller ikke som et avvik fra normal atferd til et barn i den alderen. Som Høyesterett påpekte i "Sykkel-dommen" må fastlegging av aktsomhetsnormen ta hensyn til barns spesielle stilling og behov, og ikke hindre en naturlig utvikling. Selv om syklistens handling skiller seg fra faktum i nevnte Høyesterettsdom hvor barnet syklet etter en kamerat, og det ikke forelå åpenbare handlingsalternativ – vil fortsatt trafikkforståelse og trafikkregler i denne alderen inngå i den samfunnsmessige opplæringen. Dette taler for å være tilbakeholden med å pålegge ansvar i denne aldersgruppen.

Det må også legges vekt på at syklisten i vår sak ikke syklet tilfeldig ut i veibanen, men fortsatte videre ut på oppmerket fotgjengerfelt. Dette er trafikkområde hvor barn normalt har grunn til å føle seg tryggere enn ellers fordi andre trafikanter har plikt til å utvise særlig aktsomhet jf. bl.a. FSN 3637.

I lys av ovennevnte mener sekretariatet at syklisten ikke kan anses erstatningsansvarlig, og at selskapets ansvarforsikring ikke kommer til anvendelse.

Klagen kan derfor ikke føre frem.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (selskapsrepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).